

Asia: VN/10556/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleistä lausuttavaa esityskokonaisuudesta

Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi. Esityksen peruslähtökohta sosiaaliturvajärjestelmän yksinkertaistamisesta on kannatettava. Esityksen mallina käytetty Iso-Britannian Universal Credit on osoittautunut monin osin hankalaksi, eikä sitä pitäisi esitetyn yksioikoisesti ottaa käyttöön, vaan sen heikkoudet pitäisi paremmin huomioida suomalaista järjestelmää kehittäessä. Tavoitellun yksinkertaistetunkin sosiaaliturvajärjestelmän pitäisi kuitenkin huomioida henkilöiden moninaiset tarpeet ja vaihtelevat elämäntilanteet. Tämä koskee erityisesti osatyökykyisiä ja eri tavoin toimintakyvyltään väliaikaisesti tai pysyvästi rajoittuneita henkilöitä. Esitetyn mallin sisältämät sanktiot ja rajaehdot vaikuttavat rankaisevan jo valmiiksi vaikeassa tilanteessa olevia henkilöitä. Etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan asiakkaina on vuosittain tuhansia sellaisia henkilöitä, joiden sosiaalietuuksien tai palveluiden piiristä putoaminen eivät riipu henkilön motivaatiosta tai aktiivisista laiminlyönneistä, vaan henkilökohtaisista kriiseistä, sairauksista, akuuteista päihdeongelmista tai riittämättömästä muusta tuesta.

- Lausuttavaa esityksen vaikutuksista kotitalouksiin

Esitykseen sisältyvät 21 viikon odotusaika sekä tarveharkinta kohdistuvat painotetusti nuoriin sekä nuoriin aikuisiin. Tämä on ristiriidassa hallituksen tavoitteleman toimeentulotuen varassa olevien määrän vähentämisen kanssa. Nuorten kohdalla työttömyysjaksot ja tukien varassa eläminen ovat pääsääntöisesti väliaikaisia ja verraten lyhytkestoisia, mutta kohdentuvat painotetusti haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin. On riski, että esitetty malli johtaa aiempaa vahvempaan eriarvoistumiseen. Sosiaaliturvajärjestelmän yksinkertaistumista ei myöskään todennäköisesti saavuteta esitetyllä mallilla, sillä riittämätön tai vaihteleva tuen määrä johtaa toimeentulotuen hakemiseen toimeentulon täydentämiseksi. Esitetyn odotusajan yhteydessä esitetty malli vaikuttaa jopa rankaisevalta, kun edes täysin ohjeiden ja järjestelmän vaatimusten mukaan toimimalla ei ole oikeutettu soveltuviin etuuksiin. Yleisellä tasolla on myös huomattava, että esitetty yleistuen taso ei ole riittävä.

- Lausuttavaa esityksen vaikutuksista toimeenpanijoihin

Tukea ja palveluita on perusteltua kohdentaa niitä eniten tarvitseville.

- **Lausuttavaa esityksen muista vaikutuksista**

-

- **Lausuttavaa yleistukilain yleisistä säännöksistä (1 luku)**

-

- **Lausuttavaa yleistuen saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä (2 luku)**

Yleistuen olisi syytä huomioida henkilön kokonaisvaltainen elämäntilanne sekä mahdollistaa kausiluontoinen ja osa-aikainenkin työskentely.

- **Lausuttavaa yleistuen määräytymisperusteista (3 ja 4 luvut)**

-

- **Lausuttavaa yleistuen toimeenpanosta ja muutoksenhausta (5 ja 6 luvut)**

-

- **Lausuttavaa yleistuen tietojen saamista ja luovuttamista koskevista ehdotuksista (7 luku)**

-

- **Lausuttavaa yleistuen rahoituksesta (8 luku)**

-

- **Lausuttavaa yleistukilain ehdotetusta voimaantulosta (9 luku)**

-

- **Muuta lausuttavaa ehdotetusta yleistukilaista**

-

- **Lausuttavaa peruspäivärahaa koskevien säännösten kumoamista koskevasta ehdotuksesta**

-

- **Lausuttavaa työmarkkinatukea koskevien säännösten kumoamista koskevasta ehdotuksesta**

-

- **Muuta lausuttavaa työttömyysturvalakiin ehdotetuista muutoksista**

-

- **Lausuttavaa yleistuen saajalle järjestettävien työnhakukeskusteluiden jaksosta**

Työnhakukeskusteluiden ja täydentävien keskusteluiden ehdotus on kannatettava. Keskusteluiden on oltava inhimillisellä ja henkilön kannalta kohtuullisella tavalla järjestetyt. Keskusteluissa on oltava

mahdollisuus käyttää tukihenkilöä tai ne on muuten järjestettävä verkostomaisessa yhteistyössä siten, että henkilön tilanne tulee kokonaisvaltaisesti ja vahvistavalla tavalla huomioiduksi.

- Lausuttavaa yleistuen saajalle järjestettävien työnhakukeskusteluiden sisällöstä

Nykyisellään kunnilla ei ole riittävästi kannusteita tarjota palveluita pitkään työttömänä olleille. Keskustelut itsessään ovat kannatettava ajatus, mutta niiden toimeenpano ja edellytykset on varmistettava. Keskusteluiden tuloksellisuutta on tarkasteltava paitsi asiakkaiden työllistymisen, mutta myös niiden järjestämistapojen ja -tahojen kannalta.

- Muuta lausuttavaa työvoimapalveluiden järjestämislakiin ehdotetuista muutoksista

-

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

-

Laki yleisestä asumistuesta annetun lain 12 §:n 2 momentin muuttamisesta

-

Laki eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024–2027 annetun lain muuttamisesta

-

Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta

-

Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta

-

Laki takuueläkkeestä annetun lain 19 §:n muuttamisesta

-

Laki kansaneläkelain muuttamisesta

-

Laki työntekijän eläkelain muuttamisesta

-

Laki yrittäjän eläkelain muuttamisesta

-

Laki maatalousyrittäjän eläkelain 32 ja 46 §:n muuttamisesta

-

Laki merimieseläkelain muuttamisesta

-

Laki julkisten alojen eläkelain muuttamisesta

-

Laki työtapaturma- ja ammattitautilain 141 §:n muuttamisesta

-

Laki maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain 97 §:n muuttamisesta

-

Laki asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetun lain 7 §:n muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

-

Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

-

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain 12 luvun 3 §:n muuttamisesta

-

Laki merityösopimuslain 12 luvun 3 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 45 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 2 ja 31 a §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain 93 §:n muuttamisesta

-

Laki evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta annetun lain 60 §:n muuttamisesta

-

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 20 ja 21 §:n muuttamisesta

-

Laki ulosottokaaren muuttamisesta

-

Laki oikeudenkäynnistä vakuutusoikeudessa annetun lain 6 §:n muuttamisesta

-

4. Muuta lausuttavaa

-

Kontio Timo
Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry